UDHNA CITIZEN COMMERCE COLLEGE &
S.P.B. COLLEGE OF BUSINESS ADMINISTRATION &
SMT. DIWALIBEN HARJIBHAI GONDALIA COLLEGE OF BCA & IT
(Self Financed)
(Managed by Udhna Academy Education Trust)
214, Ranchhod Nagar, Opp. Swaminarayan Temple,Surat-Navsari Road, SURAT-394 210

Class: S.Y.B.Com. (Sem. 3)
Subject: Advanced Accounting & Auditing 1

માલસામાનનાના હિસાબો

સૂત્રો અને યાદ રાખવાના મુદ્દા

યાદ રાખવાના મહત્વના મુદ્દા

1. EOQ (આર્થિક વરદી જથ્થો)

✅ EOQ નો હેતુ કુલ પડતર (Ordering Cost + Carrying Cost) ને લઘુત્તમ કરવાનો છે.

✅ EOQ પર ઓર્ડર ખર્ચ = વહન ખર્ચ હોય છે.

✅ EOQ જેટલો વધારે હશે, ઓર્ડરની સંખ્યા ઓછી થશે.

✅ EOQ જેટલો ઓછો હશે, ઓર્ડરની સંખ્યા વધારે થશે.

---

2. ઓર્ડર ખર્ચ (Ordering Cost)

આમાં નીચેના ખર્ચનો સમાવેશ થાય છે:

- ટેન્ડર ખર્ચ
- ઓર્ડર તૈયાર કરવાનો ખર્ચ
- પોસ્ટેજ
- ટેલિફોન ખર્ચ
- વાહનવ્યવહારનો ખર્ચ
- માલની તપાસ (Inspection) ખર્ચ
- દસ્તાવેજીકરણ ખર્ચ

---

3. વહન ખર્ચ (Carrying Cost)

આમાં નીચેના ખર્ચનો સમાવેશ થાય છે:

- ગોડાઉન ભાડું
- વીમો
- સુરક્ષા ખર્ચ
- બગાડ / ચોરી

- વ્યાજ
- જાળવણી ખર્ચ
- માલ જૂનો થવાનો (Obsolescence) ખર્ચ

---

4. વરદી સપાટી

✅ વરદી સપાટી સુધી માલસામાન પહોંચે એટલે તુરંત ઓર્ડર આપવો.

---

5. લઘુત્તમ સપાટી

✅ માલસામાન આ સપાટીથી નીચે ન જવો જોઈએ.

---

6. ગુરુત્તમ સપાટી

✅ માલસામાન આ સપાટીથી વધુ ન રાખવો.

---

7. સરેરાશ સપાટી

✅ સરેરાશ જથ્થાનો અંદાજ મેળવવા માટે ઉપયોગ થાય છે.

---

8. ભયજનક સપાટી

✅ આ સપાટી આવે એટલે તાત્કાલિક માલ ખરીદવાની કાર્યવાહી કરવી.

માલસામાન ફેરબદલી દર

✅ ફેરબદલી દર વધુ હોય તો માલસામાન ઝડપથી વપરાય છે.

✅ ફેરબદલી દર ઓછો હોય તો મૂડી માલસામાનમાં અટવાયેલી રહે છે.

માલસામાન ફેરબદલી મુદત

✅ ફેરબદલી મુદત ઓછી હોય તો માલસામાન ઝડપથી ફરે છે.

✅ ફેરબદલી મુદત વધુ હોય તો માલસામાન લાંબા સમય સુધી ગોડાઉનમાં રહે છે.

સૂત્રો

1. આર્થિક વરદી જથ્થો (Economic Order Quantity - EOQ)

સૂત્ર

EOQ = $\sqrt{(2AO \div C)}$
જ્યાં,

- **A** = વાર્ષિક વપરાશ

- **O** = **પ્રતિ ઓર્ડર ખર્ચ**
- **C** = **પ્રતિ એકમ વાર્ષિક વહન ખર્ચ**

અન્ય સૂત્રો

વર્ષ દરમિયાન ઓર્ડરની સંખ્યા = **વાર્ષિક વપરાશ** ÷ EOQ

બે ઓર્ડર વચ્ચેનો સમયગાળો = 365 **દિવસ** ÷ **વર્ષ દરમિયાન ઓર્ડરની સંખ્યા**

---

2. માલસામાનની વિવિધ સપાટીઓ (Stock Levels)

(1) વરદી સપાટી (Re-order Level)

વરદી સપાટી = મહત્તમ વપરાશ × મહત્તમ સમય

---

(2) લઘુત્તમ સપાટી (Minimum Level)

લઘુત્તમ સપાટી = વરદી સપાટી – (સામાન્ય વપરાશ × સામાન્ય સમય)

---

(3) ગુરુત્તમ સપાટી (Maximum Level)

ગુરુત્તમ સપાટી = વરદી સપાટી + આર્થિક વરદી જથ્થો – (ઓછામાં ઓછો વપરાશ × ઓછામાં ઓછો સમય)

---

(4) સરેરાશ સપાટી (Average Level)

સરેરાશ સપાટી = લઘુત્તમ સપાટી + (આર્થિક વરદી જથ્થો ÷ 2)

---

(5) ભયજનક સપાટી (Danger Level)

ભયજનક સપાટી = સામાન્ય વપરાશ × તાત્કાલિક માલ મેળવતાં લાગતો સમય

---

6) સલામતી સપાટી = મહત્તમ વપરાશ (વધુમાં વધુ સમય - સરેરાશ સમય)

---

3. માલસામાન ફેરબદલી દર (Stock Turnover Ratio)

(1) સરેરાશ માલસામાન

સરેરાશ માલસામાન = (શરૂનો માલસામાન + છેવટનો માલસામાન) ÷ 2

---

(2) માલસામાન ફેરબદલી દર

માલસામાન ફેરબદલી દર = વર્ષ દરમિયાન વપરાયેલ માલસામાન ÷ સરેરાશ માલસામાન

---

(3) માલસામાન ફેરબદલી મુદત

માલસામાન ફેરબદલી મુદત = 365 દિવસ ÷ માલસામાન ફેરબદલી દર

UDHNA COLLEGE

પરીક્ષામાં યાદ રાખવાના મુદ્દા

EOQ

✅ EOQ હંમેશા એકમોમાં આવે છે.

✅ EOQ કાઢ્યા પછી ઘણીવાર વર્ષ દરમિયાન ઓર્ડરની સંખ્યા અને બે ઓર્ડર વચ્ચેનો સમયગાળો પૂછવામાં આવે છે.

Stock Levels

✅ વરદી સપાટી માટે મહત્તમ વપરાશ અને મહત્તમ સમય જ લેવાય.

✅ લઘુત્તમ સપાટી માટે સામાન્ય વપરાશ અને સામાન્ય સમય લેવાય.

✅ ગુરુત્તમ સપાટી માટે ઓછામાં ઓછો વપરાશ અને ઓછામાં ઓછો સમય લેવાય.

✅ ભયજનક સપાટી માટે સામાન્ય વપરાશ અને તાત્કાલિક માલ મેળવતાં લાગતો સમય લેવાય.

માલસામાન ફેરબદલી દર

✅ સૌપ્રથમ સરેરાશ માલસામાન શોધવો.

✅ ત્યારબાદ માલસામાન ફેરબદલી દર શોધવો.

✅ અંતે માલસામાન ફેરબદલી મુદત શોધવી.

પરીક્ષા માટે ટૂંકી ટ્રિક **(Exam Tips)**

EOQ → A, O, C યાદ રાખો.

વરદી → મહત્તમ × મહત્તમ

લઘુત્તમ → સામાન્ય × સામાન્ય

ગુરુત્તમ → ઓછામાં ઓછો × ઓછામાં ઓછો

ભયજનક → સામાન્ય × તાત્કાલિક સમય

ફેરબદલી દર → વપરાયેલ માલસામાન ÷ સરેરાશ માલસામાન

ફેરબદલી મુદત → **365** ÷ ફેરબદલી દર

UDHNA COLLEGE